ריב"ן

ואמדו שאין יכול לקבל פטור. דכיון דנתבזה בבית דין ולקה קלת סגי ליה בהכי אבל לא לקה אלא אמדוהו לארבעים וחזרו ואמדו שאין יכול לקבל כולם[ה] לא מיפטר דאין רשאין לגרוע האומד אלא לוקה אחר זמן והכי נמי אם אמדוהו לשמונה עשר ומשלקה חזרו ואמדו שיכול עדיין לקבל ארבעים פטור משום דלקה אבל לא לקה רשאין להוסיף על אומד ראשון: **גמ'** במה טפשאי שאר אינשי. כמה שוטים הללו רוב בני אדם: ורמינהו אמדוהו לקבל ארבעים וחזרו (ג) ואמדו שאין יכול פוטרין אותו. אע"ג דלא לקה אלמא דלא שני בין לקה ללא לקה וה"נ בין שאמדוהו לארבעים בין שאמדוהו לשמונה עשרה לא עבדינן היה אלא אומד ראשון וקשה בין מרישא ובין מסיפא: **הא** דאמדוהו ליומי'. מתניתין באמדוהו ליומיה לקבל מ' או שמונה עשרה והלכך כי חזרו ואמדו בו ביום שאין יכול לקבל או יכול איגלאי מילתא דאומד שלהם לא היה כלום כיון דבו ביום סתרו כל מה שאמדו שהרי זה לא נשתנה ולא הכחיש בשהות מועט כזה ויש לומר דהם טעו באומד הלכך כי אמדו תחלה לארבעים וחזרו ואמדו בו ביום שאין יכול לקבל אם לקה מקצתן פוטרין אותו שהרי נתבזה ואם לא לקה הרי הוא כמי שלא אמדוהו כלל ועכשיו הוא דמעיינו בדיניה ואמרו אין יכול וממתינין לו עד שיבריא ויהיו אומדין אותו אומד הראוי לו וכן אמדו תחלה לי"ח ובו ביום חזרו ואמדו שיכול לקבל ארבעים איגלאי מילתא דטעו באומד ראשון ואינו כלום והלכך אם לקה כבר כל השמונה עשרה פוטרין אותו דכיון דילא מב"ד כבר בזיון ב"ד הוא להחזירו אבל לא לקה רשאין להוסיף על אומד ראשון דאינו כלום: ובריתא בדאמדוהו למחר או ליומא אוחרא. ליום אחר דההוא ודאי אומד גמור הוא שיפה עיינו שהיה יכול זה לקבל עד אותו יום כך וכך מכות אלא נשתנה והכחיש הלכך כי אמדוהו לארבעים עד יום פלוני וכשהגיע יום פלוני אמדו שאין יכול לקבל כולם[ו] אומד ראשון אומד גמור היה והואיל ונשתנה ונתקלקל שאין יכול לקבל פטור אע"פ שלא לקה שהרי נתבזה באותו אומד וכי אמדוהו נמי לשמונה עשרה עד יום פלוני וכשהגיע יום פלוני אמדו שיכול לקבל ארבעים אין לוקה אלא אומד ראשון דאומד גמור היה כך נראה לרבי.

הא דאמדוהו ליומי. (ה) בו ביום שאמדוהו לקבל חזרו ואמדוהו שלא יוכל אז אמרה מתני' דלוקה דאי לא לקי אזלינן בתר אומד הראשון[ט] ונמתין לו עד שיבריא וילקה כמו שאמדוהו[י] אבל אם אמדוהו אומד שני למחר שמא הכחיש אחר הראשון ואזלינן בתר האחרון[כ] ופטור שהרי אמדוהו שאין יכול ללקות כלל[ל] וכן מדינא סיפא אמדוהו מתחלה לקבל כולם י"ח ובו ביום אמדוהו לקבל כולם אזלינן בתר השני ולוקה אם לא לקה כבר כל הי"ח[מ] ובריתא באמדוהו ביום אחרון[נ] אבל אומד ראשון היה טעות ואזלינן בתר בתרא: רבי

ואמדו שאין יכול לקבל ארבעים פטור

[א] אמדוהו לקבל שמונה עשרה ומשלקה אמדו שיכול הוא לקבל ארבעים פטור: **גמ'** מ"ט אי כתיב ארבעים במספר הוה אמינא ארבעים במניינא השתא דכתיב במספר ארבעים מנין שהוא סוכם את הארבעים אמר רבא כמה טפשאי שאר אינשי[ו] דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה דאילו בס"ת כתיב ארבעים ואתו רבנן בצרו חדא: רבי יהודה אומר ארבעים שלימות וכו'[מ]: אמר ר' יצחק מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב [א] מה המכות האלה בין ידיך ואמר אשר הכתי בית מאהבי ורבנן ההוא בתינוקות של בית רבן הוא דכתיב: אין אומדין אלא במכות הראויות וכו': לקה אין לא לקה לא ורמינהו אמדוהו לקבל ארבעים וחזרו (ח) ואמדו שאין יכול לקבל ארבעים פטור אמדוהו לקבל שמונה עשרה וחזרו ואמדוהו שיכול לקבל ארבעים פטור אמר רב ששת לא קשיא [ב] הא דאמדוהו ליומי[נ] הא דאמדוהו למחר וליומא אוחרא: **מתני'** [ג] עבר עבירה שיש בה שני לאוין אמדוהו אומד אחד לוקה ופטור ואם לאו לוקה ומתרפא וחוזר ולוקה: **גמ'** והתניא אין אומדין אומד אחד לשני לאוין אמר רב ששת לא קשיא [ד] הא דאמדוהו לארבעים וחדא הא דאמדוהו לארבעים ותרתי: **מתני'** [ה] כיצד מלקין אותו כופת שתי ידיו על העמוד הילך והילך וחזן הכנסת אוחז בבגדיו אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבו[ג] והאבן נתונה מאחריו חזן הכנסת עומד עליו ורצועה בידו של עגל כפולה (ג) אחד לשנים ושנים לארבעה ושתי רצועות של חמור[ד] עולות ויורדות בה ידה טפח ורחבה טפח וראשה מגעת על פי כריסו [ו] ומכה אותו שליש מלפניו ושתי ידות מלאחריו [ז] ואינו מכה אותו לא עומד ולא יושב אלא מוטה שנאמר [ב] והפילו השופט [ח] והמכה מכה בידו אחת בכל כחו [ט] והקורא קורא [ג] אם לא תשמור לעשות וגו' והפלא ה' את מכותך ואת מכות וגו' וחוזר לתחלת המקרא [א] [ד] ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו' וחותם [ה] והוא רחום יכפר עון וגו' וחוזר לתחלת המקרא [ג] ואם מת תחת ידו פטור [ג] הוסיף לו עוד רצועה אחת ומת הרי זה גולה על ידו [כ] נתקלקל בין בריעי בין במים פטור רבי יהודה אומר האיש בריעי והאשה במים: מ"ט

לישנא אחרינא מתני' דאמדוהו ליומיה לקבל ארבעים והלכך אין פוטרין אותו אלא אם כן לקה דודאי יהא בו כח לקבל קלת מן המכות אמדוהו לקבל ליום או ליומים ודאי אין בו כח ואם חזרו בהם פטור מיד וכן קיבל ר' מת"ע ולא נהירא דמשום דאמדוהו ליומיה אמאי בדיקא לן שיהא בו כח לקבל קלת מן המכות הם אומדין שאין יכול ואנן אמרינן לילקי ולימות ועוד דאם לקה אמרינן במתניתין ולא דמלקינן ליה לכתחלה. מ"ר: **מתני'** עבירה שיש בה שני לאוין. כגון חורש בשור וחמור וכלאים בכרם: **ואם לאו.** דלא אמדוהו אומד אחד אלא לאו אחד אמדוהו תחלה לוקה ומתרפא: **גמ'** אמדוהו לארבעים וחדא. כל מה שאומדין עליו עד שלשים ותשע חשבינן משום חד לאו דכך הוא דינו למלקות ארבעים חסר אחת על לאו אחד ואם מוסיפין עליו אפילו שלש מכות דהוה להו ארבעים ותרתי חשובין אותן שלש אומד לאו האחר ואם לא הוסיפו אלא שתים מכות דהוו להו ארבעים וחדא לוקה שלשים ותשע משום לאו אחד ומתרפא וחוזר ולוקה דמכות שאינן ראויות להשתלש לא מלקינן ליה: **מתני'** על העמוד. עץ אחד נעוץ בקרקע וגבוה כנגד שתי אמות או אמה וחצי והוא כפוף ומוטה על אותו העמוד כאדם הנסמך על בריח דלת ותולה ידיו למטה וכופתין לו ידיו בצידי העמוד: חזן. שמש הקהל ולא שמעתי בו שום משמעות[ז]: נפרמו. דשקושרר"א בלע"ז קריעה של תפירה: מאחריו. של גידון: **כפולה אחת לשתים.** ועוד רצועה אחרת כפולה לשתים היינו שתי רצועות שהן ארבע (ד) ואותן השתי רצועות עולות ויורדות בה כלומר אותן שתי רצועות היו תלויות באמצע הרצועה ושל חמור לקיים בהן יצא מי שמכיר אדם בעליו כו':[מ] היה מכה. וכשהוא מגביה ידו ומוריד הן עולות ויורדות כך קיבל רבי מעיקרא ולא נהירא לשון אחר מפי רבי עולות ויורדות כן דרך תפירה של רצועה תוחב ראש רצועה בנקב כנגד מטה וחוזר ותוחב בנקב אחר דרך מעלה ונראה כמעלה ומוריד: ידה טפח. מקל שתלויה בה ארכה טפח ורצועה עצמה רחבה טפח ומגעת עד פי כריסו שמשער כך שכשהוא מכה כלה ראשה של רצועה בפי כריסו בתחלת כריסו שהמכה עומד בצד המוכה ומכה אותו ברוחב גבו הלכך אורך הרצועה ברוחב כל גבו עד מקום שמתחיל שם הכרס ואף ע"ג דאמרן לעיל האבן נתונה לה לאחוריו אעפ"כ היה הוא משלחף עצמו לצד צדו והיה מכה ברחבו: שליש מלפניו. על הבטן ושתי ידות מאחוריו בגמרא מפרש טעמא: **והקורא קורא אם לא תשמור.** הא מיפשט פשיטא לן דבעי קריאה כדאמרן [כריתות] (דף יא.) בקורת תהיה[ד] בקרייה תהא ולהכי קתני הכא והקורא: **אם מת תחת ידו פטור.** דשליח ב"ד הוא ואמרן לעיל (דף ח.) ילא האב המכה את בנו ושליח ב"ד: הוסיף לו רצועה. על האומד ומת ה"ז גולה על ידו ולא דמי להכהו עשרה בני אדם בעשר מקלות דאמרינן בהנשרפין (סנהדרין דף עח.) כולן פטורין דההיא אוקימנא לה בגוסס בידי אדם: נתקלקל בו' פטור. דכתיב[ה] ונקלה והרי נקלה: **גמ'** אין

ובכת"י, אלא שמהרש"ל הגיה כלפנינו): **ו]** בדפו"י **כלום** וכ"ה ברש"ש, ועי' בציון הקודם: **ז]** ורש"ל אומר שהוא לשון חוזה פירוש רואה צרכי העיר (גליון): **מ]** הד"א רש"ל (גליון) כ"ה בדפו"י, ואינו מרש"ל ובכת"י נוסף **ובהן** היה מכה: **ט]** צ"ל אזלינן בתר **אחרון** (חזו"א חו"מ סי' יח): **י]** צ"ל כמו **שיאמדוהו שהרי אמדוהו שאין יכול ללקות כלל** אבל (שם): **כ]** צ"ל **הראשון** (שם): **ל]** "שהרי אמדוהו שאין יכול ללקות כלל" מיותר כאן (שם): **מ]** כאן יש להוסיף **דאומד ראשון היה טעות ואזלינן בתר בתרא** (חזו"א שם): **נ]** צ"ל ביומא **אוחרא**, והס"ד והשאר נמחק (חזו"א שם ועי' ב"ח ומראה כהן):

עין משפט נר מצוה

קיז **א** מיי' פי"ז מהל' סנהדרין הל"ב סמג לאוין קנט:
קיח **ב** מיי' שם הלכה ג וטי' בכ"מ:
קיט **ג** ד מיי' שם הל"ד וע"ש בכ"מ:
קכ **ה** מיי' שם פט"ז הלכה ת סמג שם:
קכא **ו** מיי' שם הל"ט:
קכב **ז** מיי' שם הל"י:
קכג **ח** מיי' שם הל"ט:
קכד **ט** מיי' שם הלי"ח:
קכה **י** מיי' שם הלי"ב:
קכו **כ** מיי' שם פי"ז הלכה ה:

הגהות הגר"א

[א] במשנה (ושמרתם את כו' עד לתחלת המקרא) תא"מ (וכן ליתא בילקוט שלמי ועי' רש"א ובהגר"א א"ת ס"ס תר"ו):

תורה אור השלם

א) וְאָמַר אֵלָיו מָה הַמַּכּוֹת הָאֵלֶּה בֵּין יָדֶיךָ וְאָמַר אֲשֶׁר הֻכֵּיתִי בֵּית מְאַהֲבָי: [זכריה יג, ו]

ב) וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר: [דברים כה, ב]

ג) אִם לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַכְּתֻבִים בַּסֵּפֶר הַזֶּה לְיִרְאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ: וְהִפְלָא יְיָ אֶת מַכֹּתְךָ וְאֶת מַכּוֹת זַרְעֶךָ מַכּוֹת גְּדֹלֹת וְנֶאֱמָנוֹת וָחֳלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים: [שם כח, נח-נט]

ד) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: [דברים כט, ח]

ה) וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: [תהלים עח, לח]

ליקוטי רש"י

מה המכות האלה בין ידיך. בין כתפיך שם מלקין עובדי עבירה. **ואמר אשר הכיתי בית מאהבי.** אשר אהבוני והוכיחוני לדרך הישרה [זכריה יג, ו]. הוסיף לו. שליח ב"ד למי שחייב מלקות. **רצועה אחת.** יותר על שאמדוהו בב"ד שיכול לקבל ומת גולה על ידו [ב"ק לב:].

לעזי רש"י

דשקושרר"א. פירוש לפרוס, לקרוע במקום התפר, להחיר תפר (בבגדים).

מסורת הש"ס עם הוספות

א) קדושין לג: [ע"ש], **ב)** ב"ק פד., **ג)** שם לב:, **ד)** ויקרא יט כ, **ה)** דברים כה ג.

הגהות הב"ח

(א) גמ' וחזרו ואמדוהו ואמרו שאין יכול לקבל: **(ב)** שם במשנה כפולה אחת לשתים ושתים לארבע ושתי: **(ג)** רש"י ד"ה ורמינהו וכו' וחזרו ואמדוהו ואמרו אינו יכול וכו' דלא שני לן בין לקה ללא לקה דהא הכא בין שאמדוהו כל"ל ותיבת נמי נמחק: **(ד)** ד"ה כפולה וכו' שהן ארבע ועוד שתי רצועות כל"ל ותיבת ואותן נמחק: **(ה)** תוס' ד"ה הא דאמדוהו ליומיה פי' בו ביום וכו' שלא יוכל אז לקבל קאמרה מתניתין דלוקה אי לא לקי דאזלינן בתר אומד הראשון וכו' וכן בדינא דסיפא אמדוהו וכו' בתר השני ולוקה אם לא לקה כבר כל הי"ח דאומד ראשון היה טעות ואזלינן בתר בתרא ובריתא דאמדוהו לאומד אחרון למחר אזלינן בתר הראשון ופטור מללקות ארבעים הס"ד וכל"ל ועל תיבות בתר אומד הראשון ומתין לו נ"ב כיון שלא הגיע להשתנות לא הוי הכחשה והלכך אזלינן בתר אומד הראשון כיון שלא הכחיש ומתין לו עד שיבריא כלומר עד שיבריא ביותר ולקה כו' [אבל אמדוהו] למחר תלינן שמא הכחיש ואזלינן אחר האחרון וכן בדינא דסיפא כשאמדוהו [לי"ח ובו ביום אמדוהו לקבל כולם אזלינן בתר השני ובריתא כשאמדוהו למחר] תלינן דאומד הראשון לא היה בטעות ואזלינן בתריה ולוקה י"ח וא"ת בדינא דרישא נמי באמדוהו לקבל כולם ובו ביום אמדוהו שלא יוכל לקבל [נימא דאומד] הראשון היה טעות ויזל בתר השני וי"ל דכיון דאומד שני שלא יוכל אז בו ביום לקבל ארבעים אומדין אותו בכך [שאומד ראשון היה] כשיתחזק ביותר וא"כ אומד הראשון אינו טעות:

הגהות וציונים

מ) [צ"ל וכו' **בין כתפיו**] (גליון) ובכת"י **והיכן הוא לוקה את היתירה בין כתפיו**: **נ)** ראשונים וכת"י **ליומיה**: **ג)** [משום דכתיב בו ונקלה מצוה לנוולו כ"כ תוס' סוטה ח ע"א ד"ה והכהן] (גליון): **ד)** [ממה דאיתמר לקמן כג ע"א פיסקא "ושתי רצועות תנא של חמור" מוכח דבמשנה לא תנא "של חמור" וכן במשנה שבמשניות ליתא והכי אית' **ושתי רצועות עולות** וכו'] (גליון): **ה)** אולי צ"ל **כלום** (רש"ש, וכ"ה בדפו"י